

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 7. De Guaranorum moribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Sacerdotum
& Crucis
potentia.

Appupennensium
seu Franci
suum tra-
duntur.

CAPUT
VII.
De Guairi-
norum mo-
ribus.

Guairani In-
tissime habi-
tant.

Belligerantur

Barbare.

Eorum do-
mas.

Matrimonia

Hospitalitas.

Funera.

Is erat Tabacambius, qui à Prætoro rogatus, ut vellet Regis Catholici nomine Ducalem baculum acceptare, quo Paranensium Dux dignosceretur: superbè respondit, se satis hæcenus omnium Ducem fuisse sine baculo, deincepsque futurum. Ex quo congressu intellexere Hispani milites, quod potentior occulta Sacerdotum & Crucis reverentia quàm armorum confidentia sit. Defuncti periculo, non diu post ad Appupen paludem pervenere. Ibi iterum Prætor laudavit Gonsalvium, quod tantillo tempore templum oppidumque eo loci construxisset, & gentem barbaram mansuefecisset. In his rebus dum sunt, Franciscani Patres, Prætoris & aliorum auctoritate interposita, postulavere, ut Appupennensium cura, quos ad Fidem olim sollicitaverant, sibi traderetur: aientes, eos ad vicinam coloniam abs se constructam, incolarum paucitate laborantem, traduci, & ex utraque gente justum oppidum consulari posse. Rochus rem decoram se facturum arbitratus, si urbanè & sine lite præclarissimo Ordini, quod postulabat, concederet; præsertim cum non deessent alibi alii Barbari, in quibus reducendis Societas fructuosius operam collocaret, & sedem fixam in medio Paranensis provinciæ jam haberet, sexcenta illa capita abs se reducta, ad Franciscanorum curam pro potestate traduxit. Sic Paranensis Provincia, hæcenus rebellis & ferax, fræno accepto, regimini se subjicere tandem utrimque cœpit. In qua penitus domanda quid Societas egerit, suis temporibus tradam. Porro quia Paranenses & Guairaniæ populi, necnon multæ aliæ Ethnicorum regiones, Societatis laboribus destinatæ, è Guarana gente sunt, lubet de Guaratorum moribus aliqua simul tradere, ut rerum scribendarum compendio & ordini consulam.

TERRA illa, quæ inter Maranionem, sive fluvium Amazonum, vel si mavis Aurelianum & Paranam, immenso plusquam mille leucarum tractu abs se divaricatos, interjacet, mediam pœnè Americæ Australis partem constituit. Quam terram omnem Guarani non tantum incolunt, sed extra hos limites pervagati, quidquid spatii inter Paraquarium & Paranam ad Peruviam fines excurrit, latissime occupant. Porro passim reperire est in eo spatio alias nationes, linguâ & moribus ab Guaranis discrepantes, quos ipsi ex innata superbia mancipia appellant. Cum eis internecinum æternumque bellum gerunt. Bello captos solemniter saginant, devorantque. In his epulis ad bellicosum facinoris monumentum, nomina nova sibi assument. Exiguos pagos passim habitant, quibus præstantissimam hereditariam nobilitatem aut eloquentiam populari insignes. Si bellum ingruit, ducem fortitudinis famam præstantem sibi præficiunt. In bello præponere electos, servare ordines, occasiones prævidere, diem & locum eligere, tempestivitate uti, cibos curare, omnino negligunt. Fortuitam plerumque pugnam incunt, repentinam iram validi; si impetus differatur, recordiam induunt. Clavam & sagittam præliando adhibent. Corpora nuda ante pugnam tetricis coloribus horrificant. Nec cæmentorum nec regularum apud illos usus est: paleam, luto & informi materia domos rotundas aut oblongas ædificant, tantam plerumque magnitudine, ut una domus pagum conficiat. Matrimonia libera sunt: quot quisque fræminas alere & adipisci potens est, tot conjuges aut pellices numerat. Casiqui præsertim jus sibi in præstantissimas pagi sui puellas usurpant, quas non agrè clientibus aut hospitibus minuendas tradunt. Nuribus passim abutuntur. Dimittere uxores, & vicissim ab uxoribus dimitti, nemini admodum probro est. Quemque mortalium hospitali arcere tecto nefas habetur. Hospites fletu & prolixâ laude Majorum excipiunt: fletum risu & convivio terminant. Per brevi veste ex plumis aut conchiliis contextâ verenda tegunt, cætera nudi. Triticum turcicum, & cucurbitarum, necnon fabarum radicumque varia genera ferunt. Carnibus venatione captis pœnè crudis vescuntur. Si quis inter illos, præsertim nobili loco natus, à vita discesserit, dici vix potest quanto ejulatu fræminæ omnia loca compleant; buccis inflatis voces intercalari silentio horribiles emittunt, ex altis locis subinde se præcipitant, crines lacerant, frontem feriunt, mortua corpora versant, amplexantur, alloquuntur, latera intendunt, palmas dilatant, ollis prægrandibus cadavera imponunt: & autumantes animas simul cum corporibus sepeliri, patellis concavis ora mortuorum cooperiunt, ne nempe animæ suffocentur: ut scias ab

eodem

codem magistro doctas, qui terram levem carorum suorum cadaveribus precabantur. Nullum omnino Deum colunt, superstitionibus tantum & Ariolorum veteratorumque infaniis dediti sunt. Ariolandi varia ars pro varietate terrarum: pœnè tamen omnes in eo conveniunt, ut magos dæmonum familiaritate nobiles præ cæteris révèreantur. Magicæ artis peritiam adipisci volentes severissimis jejuniis & afflictationibus se maectent oportet: in quibus peragendis, illoti, nudi, & soli in locis obscuris remotisque agunt: nihil nisi piperis quoddam genus & triticum turcicum igne tostum ad cibum adhibent; crinibus impexis atque turbidis horrere, ungues prolixè deformes habere, atque alias fœditates affectant, aliisque rigoribus corpus ætterunt, donec viribus æquè jam ac sensibus ex inedia destituti dæmonem invocatum videant. Horum officium est, per imperceptibilem ossium, capillorum, carbonumque jaculationem, corporibus nocere: quæ res incantationibus depravatæ, ubi mortalium membris sese indiderint, maciem atque adeò mortem persæpè creant; nisi, qui pestem manu fecere, causam ex affectis partibus demant. Aliud verò magorum genus reperire est, ab noxa abstinentium, & solâ dæmonum familiaritate se jactantium, fingentiumque, semotas & secretas res, ab stygiis inspiratoribus cognitatas, sciscitantibus posse se revelare. Quibusdam in regionibus, si mulier maga & incantatrix esse velit, castitatem præseferat necesse est: si parit, venerationem apud omnes amittit. Nunquam sine strepitu & horrore perniciosi dæmon his magis se videndum præbet. Sunt & arioli pro medicis se habentes: horum munus est multa loqui, plura fingere, & nihil plerumque efficere: affecta morbo corpora sugunt, & ac si morborum causas exsuxerint, ex ore putridum quid evomere simulant. Ad insaniam somniis & auguriis dedita Gens est. Tactu bubonis pigros se reddi autumat, quòd ea avis nec multum volet, nec nidum apud eos faciat. Si spicam milii gemellam comederit mulier, gemellos se parituram credit. Puellam primum menstruum patientem mitis modis exercent: mulieri laceratæ excercenda traditur: à carnis esu abstinere cogitur, donec abradi crines aurem pertingant: ei nefas viros aspiceret: si psittacos videre contingat, loquacem fore impostero existimant: domum verrere, accelerato passu sine diverticulis aquatum ire, triticum pilo terere, ne momento quidem otari, omnia denique frugi matrisfamilias munia obire jubetur; (quam exercitationem Joannes Rho inter varias suas virtutes numeravit) talem denique reliquâ vitâ futuram puellam putant, qualis circa primi menstrui tempora fuerit. Fœminæ gravidæ pœnè ab omnibus se abstinent. Ne proles inflatis naribus nascatur, alcium carnes non comedunt: si exiles aves ederint, arbitrantur exigui corporis fœtum nasciturum. Ab eorum animalium esu arcentur, quorum qualitates suæ proli nocituras phantasticè verentur. Prægnantibus uxoribus virorum hæ sunt leges: feras ne occidito: sagittas & clavas, aliave instrumentorum manubria ne facito: post partum ab carnis esu quindecim diebus abstineto: arcum laxato: decipulas avibus ne tendito: domi stertens & jejunos, donec proles umbilicum solverit, maneto: si quid contra feceris, magnum malum timeto. Cùm infans recenter natus infirmatur, cognati cognatæque ab eorum ciborum esu se privant, qui infanti damnum, si comederet, allaturi creduntur. Natis prolibus nomina imponunt defectibus virtutibusque corporum accommodata: si fulcus fuerit, corvum; si raucum sletum edat, ranam nuncupant. Sexcenta similia omitto, ne fastidium pariam. Cæterum gentem hanc inter tantas ineptias, & tantam barbariem, ad Fidem Christianam capessendam retinendamque, necnon ad res mechanicas, aliquantulamque politiam, si non desit cultura, præ aliis Americæ Barbaris idoneam esse compertum est.

JAM verò in utroque Guairaniæ oppido Socii varias Reipublicæ Christianæ utilitates adferebant, quamplurimis Guaraniis è dæmonum servitute in Christi libertatem assertis. Josephus Cataldinus ausus non semel Barbarorum abactores per longissima itinera insequi, multos è vinculis autoritate, & intentatis cælestium mortaliumque minis, extorsit. Præterea multi aliunde Ethnici Sociorum industriâ ad Ignatianum Lauretanumque oppida traducti sunt. Magnitudinem laborum inde cognosces, quòd non integro anno pestis in utroque oppido sexcenta circiter capita

Sacramentis

*Præstigiatores.**Ariolorum experimenta**Magi**Medici,**Superstitio-nes,**Puellarum exercitatio-nes,**Gravidarum & parvulorum deliria.**Maritorum vana obser-vationes,**Et paventium.**Infantium nomina.*

CAPUT

VIII.

De variis Guairaniæ rebus.